

جایزه کتاب سال به سود نویسندگان است یا کتاب؟

نگار پدram

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

کتاب‌هایی که از سایر جشنواره‌ها - دولتی یا غیر دولتی - جایزه گرفته‌اند، شرایط بهتری داشته باشند.

موضوع این گزارش، بررسی وضعیت فعلی کتاب‌های سال کودک و نوجوان، کتاب‌های برگزیده دوره قبل و این دوره از نظر نویسندگان و ناشران آن‌هاست.

سال پیش، کتاب‌های زیر به عنوان کتاب‌های سال جمهوری اسلامی ایران انتخاب شدند:

«آشنایی با صنعت چاپ»، نوشته اسماعیل دمیرچی، «روز خشم»، نوشته مرحوم سینا علوی، «کوله پشتی ات کجاست؟» سروده عرفان نظر آهاری و «هلی فسقلی در سرزمین گول‌ها»، نوشته شکوه قاسم نیا. در بیست و یکمین دوره کتاب سال، کتاب‌های «هزارپا» نوشته داوود غفارزادگان، «کلاغه به خونه‌ش نرسید»، سروده افسانه شعبان نژاد و «سرانجام صالحان»، نوشته نادر فضلی، به عنوان کتاب‌های تشویقی حوزه ادبیات کودک و نوجوان معرفی شدند.

سال گذشته، کتاب «کوله پشتی ات کجاست؟»، سروده عرفان نظر آهاری، به عنوان کتاب سال شعر کودک و نوجوان انتخاب شد. این کتاب که

بیست و دومین دوره کتاب سال جمهوری اسلامی ایران، در حالی برگزار شد که به نظر نمی‌رسد تأثیر چندانی بر سرنوشت کتاب‌های برگزیده داشته باشد.

درست مانند جشنواره‌ها و جوایز دیگری که در حوزه ادبیات کودک و نوجوان و به طور کلی کتاب برگزار می‌شود و بدون این که تأثیری در توزیع، انتشار و چاپ مجدد کتاب‌های برگزیده داشته باشد، سال دیگر دوباره برگزار می‌شود.

بعضی از این جشنواره‌ها، نه تنها تأثیری در سرنوشت کتاب‌های برگزیده نداشته‌اند بلکه بعد از مدتی منحل شده‌اند.

جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران، بزرگ‌ترین جایزه ملی کتاب در ایران است که هر چند بسیاری از کتاب‌های برگزیده سال‌های قبل آن در بازار پیدا نمی‌شود، با وجود این از چاپ مجدد این کتاب‌ها خبری نیست.

شاید تعداد کتاب‌های سالی که توسط مخاطبان نقد شده باشد، از انگشتان دست بیشتر نشود. از فروش غیر قابل پیش‌بینی، استقبال بیش از حد و توزیع بی‌سابقه در مدارس و نقد کتاب‌های سال در صدا و سیما هم که خبری نیست. این وضعیت جایزه ملی و دولتی کتاب در ایران است. شاید

قاسم نیا:

جایزه کتاب سال و به طور کلی جشنواره‌های ادبی و هنری، فقط لذتی آنی و مادی دارند. در حالی که این جوایز باید به خوبی تبلیغ شوند. نه این که تنها در سابقه‌کاری نویسنده بمانند

بیست و یکمین دوره کتاب سال معرفی شد.

نظر آهاری درباره دلایل انتخاب این کتاب معتقد است: «هر کتاب با کتاب‌های منتشر شده در همان سال مقایسه می‌شود و داوران بر اساس معیارهایی، یک کتاب را به عنوان کتاب سال معرفی می‌کنند. البته من با دل و ایمانم زندگی می‌کنم و شاید این رویکرد تا حدودی در اشعارم منعکس شده باشد. از طرفی، فکر می‌کنم خداوند همیشه با من است و به نوشته‌ها و زندگی من رنگ و بوی خاصی می‌دهد. بیشتر اشعار این کتاب، درباره خدا و برای خداست و هیچ شعری را برای جایزه و یا به سفارش کسی نگفته‌ام. شعر گفتن، ایثاری شاعرانه است: یعنی شاعر بخشی از خود را به دیگری می‌بخشد

و وقتی این کار را با خلوص نیت انجام دهد، باید امیدوار باشد که خدا عین آن و یا بهتر از آن را به او خواهد داد. نامه‌های نوجوانان و ای میل‌های آن‌ها و ابراز علاقه‌شان نسبت به کتاب‌هایم، جایزه من است. این که برنده یا بازنده یک مسابقه باشم، تنها بخشی از این اتفاقات است.»

در فهرست توصیفی کتاب سال گذشته، پرداختن به مناجات با نگاهی تازه، سادگی و درستی زبان، تازگی موضوعات، درون مایه‌های دور از کلیشه و صمیمیت در گفت و گوهای شاعرانه از ویژگی‌هایی است که برای کتاب «کوله پشتی‌ات کجاست؟» ذکر شده است.

«هلی فسقلی در سرزمین غول‌ها»، عنوان یکی دیگر از کتاب‌های سال دوره قبل است. این کتاب، قبل از گرفتن جایزه کتاب سال، توسط نشر پیدایش، به چاپ سوم رسیده بود.

شکوه قاسم نیا، نویسنده این رمان کودکانه، بیش از پنجاه عنوان کتاب منتشر شده برای بچه‌ها دارد و تاکنون دو کتاب از او برنده جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی شده است. البته حدود ۲۰ عنوان از کتاب‌های این نویسنده، جوایز دیگری از جشنواره‌های مختلف کسب کرده‌اند.

کتاب «هلی فسقلی در سرزمین غول‌ها»، علاوه بر کتاب سال، رتبه دوم جشنواره کتاب کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان را نیز به دست آورده و براساس نظر داوران کتاب سال، ساخت و پرداخت مناسب، تخیل غنی و تلفیق نثر نوشتاری و گفتاری و... از ویژگی‌های این کتاب است.

قاسم نیا معتقد است: «جایزه کتاب سال و به طور کلی جشنواره‌های ادبی و هنری، فقط لذتی آنی و مادی دارند. در حالی که این جوایز باید به خوبی تبلیغ شوند. نه این که تنها در سابقه‌کاری نویسنده بمانند برای مثال، من خیلی دوست داشتم یک داستان بلند برای بچه‌ها بنویسم و بالاخره توانستم داستانی نسبتاً پرکشش و تخیلی برای کودکان بنویسم و سعی کردم نثری مناسب و ماجرای جذاب را انتخاب کنم. من نمونه‌های خوب کتاب‌های خارجی را در کودکی خودم خوانده بودم.

توسط انتشارات «به نشر» و با تصویرگری علی نامور منتشر شده، جایزه ادبی پروین اعتصامی و کتاب سال سلام بچه‌ها را نیز از آن خود کرده است. نظر آهاری، درباره مشکلات انتشار این کتاب می‌گوید: «کتاب من از سال ۷۶، آماده چاپ بود، اما اواخر سال ۸۱ منتشر شد؛ چون ناشران بسیاری کتاب را رد کردند. نشر تربیت حتی با عنوان کتاب مشکل داشت و در نهایت گفت که انتشار کتاب شعر چه ضرورتی دارد؟»

همچنین، انتشارات کانون هم تعدادی از شعرهای این مجموعه را رد کرد و من دیگر دلم نمی‌خواست این مجموعه را چاپ کنم. تا این که کتاب، با کمک خانم نباتی، در انتشارات به نشر منتشر شد. هر چند برای این کتاب تبلیغات کافی انجام نشد، اما فروشندگانش از میزان فروش کتاب در مشهد راضی بودند. البته هنوز چاپ اول آن تمام نشده است.»

پیش از آن که جوایز کتاب سال دوره قبل اعلام شود، «کوله پشتی‌ات کجاست؟»، در نشریات معرفی شده بود که این معرفی، با پیگیری شاعر کتاب انجام شد، نه ناشر یا نهاد کتاب سال. هم چنین، یکی از جلسات نقد دانش‌آموزان در کتاب ماه، به بررسی این کتاب اختصاص داشت.

نظر آهاری می‌گوید: «من دوست داشتم این کتاب در سال ۷۶ چاپ شود؛ چون هر شعر محصول یک دوره و ماجراهای فکری و روحی آن زمان است. شعرهای کتاب «کوله پشتی‌ات کجاست» نیز مربوط به سال‌های ۷۳ تا ۷۵ و تجربیات من در آن سال‌هاست. برای مثال، من آن موقع چند تا از دوستانم را در یک حادثه از دست داده بودم و این اتفاق باعث شد که شعری درباره مرگ بسرایم. در حالی که بعضی از ناشران می‌گفتند چرا باید مفهوم مرگ در شعرهای نوجوانان وجود داشته باشد! به هر حال، این کتاب خیلی دیر چاپ شد. مجموعه شعر جدیدم نیز همین مشکل را دارد؛ چون از سال ۸۰ زیر چاپ است.»

با وجود مشکلاتی که برای انتشار کتاب «کوله پشتی‌ات کجاست؟» به وجود آمده بود. این کتاب به عنوان کتاب برتر بخش شعر کودک و نوجوان

محسن طائب

کشورهای پیشرفته، کتاب را یک نیاز می دانند و آن را وسیله ای برای کسب آگاهی تلقی می کنند. در حالی که در ایران، مردم اصلاً به خواندن اهمیت نمی دهند؛ یعنی وقتی احساس می کنند گرسنه هستند، حاضرند پول زیادی برای غذا بدهند ولی هیچ وقت احساس نمی کنند که به کتاب و در واقع دانش و آگاهی نیاز دارند

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، باید برای جایزه کتاب سال، آرم یا پلاکی طراحی و روی جلد کتابها نصب کند. در غیر این صورت، مردم متوجه نمی شوند که کدام یک از کتابها، جایزه کتاب سال گرفته اند

هم نتیجه ای به همراه نداشت»

در بخش علوم و فنون بیست و یکمین دوره کتاب سال جمهوری اسلامی، کتاب «آشنایی با صنعت چاپ»، انتخاب شد. این کتاب با زبانی ساده و با کمک تصاویر و جدولها، استفاده از منابع معتبر علمی و تصویری، صفحه آرایی جذاب، صنعت چاپ را برای جوانان و نوجوانان توضیح داده است. اسماعیل دمیرچی، مؤلف این کتاب و سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ناشر آن است. دمیرچی بیش از ۵۰ سال است که در صنعت چاپ فعالیت دارد. در حالی که کتاب «آشنایی با صنعت چاپ» این نویسنده، چهار سال پس از نگارش آن، به چاپ رسیده. وی در این باره می گوید: «متأسفانه درباره صنعت چاپ، تعداد کتابهای منتشر شده بسیار کم است؛ چون برای انتشار کتاب درباره این صنعت، به حمایت سازمانها و نهادهای بزرگ نیاز است. اما من خوشحالم که بالاخره این کتاب منتشر شد. چون از سالها پیش در فکر نگارش و انتشار آن بودم و زمانی که آن را نوشتم، به ناشران بسیاری برای چاپ آن مراجعه کردم، ولی آنها حاضر نشدند برای چنین کتابی هزینه کنند. برخی از ناشران می گفتند که من باید با سرمایه خودم، کتابم را منتشر کنم؛ یعنی هزینه چاپ آن را به ناشر بپردازم. تنها مزیتی که ناشران برای من قائل شدند، این بود که چک چند ماه بعد را از من بگیرند و یا کاغذ را ارزانتر با من حساب کنند. تا اینکه با کمک یکی از دوستان، کتابم در انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با تیراژ ۱۷۰۰ جلد، منتشر شد و سال گذشته، جایزه کتاب سال را کسب کرد. چاپ دوم این کتاب تا چند وقت دیگر، به صورت رنگی عرضه می شود.»

«هزار پا»، نوشته داوود غفارزادگان، یکی از کتابهایی است که در مراسم کتاب سال گذشته، به عنوان کتاب در خور تشویق معرفی شد. این کتاب در ۵ هزار جلد و توسط انتشارات منادی تربیت منتشر شده است. مجموعه داستانهای این کتاب، مربوط به ده سال قبل از چاپ آن است که به شکل داستان دنباله دار، در نشریات به چاپ رسیده بود.

به هر حال، این کتاب نوشته و منتشر شد و مورد استقبال قرار گرفت و جایزه کتاب سال را هم به دست آورد، اما در نشریات، نقد و یا معرفی آن را ندیدیم. اگر هم نقدی درباره آن نوشته شده آن قدر کم بوده که من نشنیده ام. از طرفی، حتی در برخی از کتاب فروشیهای بزرگ هم این کتاب را پیدا نکردم. بنابراین، چنین جوایزی اعتباری برای نویسنده محسوب می شوند، نه برای کتاب» محسن طائب، مدیر انتشارات پیدایش که کتاب «هلی فسقلی در سرزمین غولها» را منتشر کرده، می گوید: «سال گذشته این کتاب، دوباره تجدید چاپ شد، اما نه به این دلیل که جایزه کتاب سال را گرفته است. این تجدید چاپها، به علت خرید کتاب توسط انتشارات منادی تربیت بود. در واقع

کتاب توسط این انتشارات در مدارس توزیع شد؛ چون انتشارات ما کتابها را به تدریج توزیع می کند. در نتیجه شاید جایزه کتاب سال، فقط برای نویسنده کتاب مؤثر باشد؛ آن هم نه زیاد.»

طائب با بیان این که ایران در عرصه کتاب چند دوره از سایر کشورها عقب تر است، می افزاید: «کشورهای پیشرفته، کتاب را یک نیاز می دانند و آن را وسیله ای برای کسب آگاهی تلقی می کنند. در حالی که در ایران، مردم اصلاً به خواندن اهمیت نمی دهند؛ یعنی وقتی احساس می کنند گرسنه هستند، حاضرند پول زیادی برای غذا بدهند ولی هیچ وقت احساس نمی کنند که به کتاب و در واقع دانش و آگاهی نیاز دارند. در چنین شرایطی، هر چقدر کتابها، جوایز مختلفی به دست آورند. بی فایده است.» مدیر انتشارات پیدایش، معتقد است که حتی اگر عده ای به دنبال کتابهای برگزیده باشند، به سختی آنها را پیدا می کنند؛ چون یا این کتابها به خوبی توزیع نشده اند و یا نشانه ای مبنی بر برگزیده بودن ندارند.

وی درباره کتاب سال پیشنهاد می دهد: «وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، باید برای جایزه کتاب سال، آرم یا پلاکی طراحی و روی جلد کتابها نصب کند. در غیر این صورت، مردم متوجه نمی شوند که کدام یک از کتابها، جایزه کتاب سال گرفته اند.

اصلاً برای همه جشنواره ها و جوایز، چنین پلاکی مؤثر است. در حال حاضر، تنها یک عبارت روی کتاب که توسط ناشران به شکل های مختلف نوشته می شود، نشان دهنده برگزیده بودن کتاب است. به نظر من، جوایز باید لوگوهای مشخص و ملی داشته باشند.»

سال گذشته کتاب «روز خشم»، نوشته مرحوم سینا علوی، به عنوان کتاب برگزیده بخش دین کتاب سال جمهوری اسلامی معرفی شد. این کتاب، روایتی داستانی از زندگی حجر بن عدی است که توسط حوزه هنری منتشر شده. «روز خشم» به دلیل نثر شیوا و قالب داستانی و تکیه بر منابع مستند، انتخاب داوران کتاب سال بود. اما جایزه کتاب سال، برای این کتاب

نظر آهاری:

«کتاب من از سال ۷۶، آماده چاپ بود،

اما اواخر سال ۸۱ منتشر شد؛ چون ناشران بسیاری کتاب را رد کردند. نشر تربیت حتی با عنوان کتاب مشکل داشت و در نهایت گفت که انتشار کتاب شعر چه ضرورتی دارد؟

من دوست داشتم این کتاب در سال ۷۶ چاپ شود؛

چون هر شعر محصول یک دوره و ماجراهای فکری و روحی آن زمان است. شعرهای کتاب «کوله پستی ات کجاست» نیز مربوط به سال‌های ۷۳ تا ۷۵ و تجربیات من در آن سال‌هاست

غفارزادگان نیز انتخاب کتاب سال را در توزیع و فروش کتاب بی‌تأثیر دانسته و معتقد است: «بی‌برنامگی و معیارهای غلط، باعث شده که انتخاب کتاب‌ها، به ویژه در بخش ادبیات، تأثیر معکوس در توزیع و انتشار آن‌ها داشته باشد. از طرفی، برای هیچ کدام از کتاب‌های برگزیده، تبلیغات مناسب انجام نمی‌شود. باید بررسی کرد که در این چند سال، چه کتاب‌هایی انتخاب و کدام‌ها کنار گذاشته شده‌اند و آیا این انتخاب‌ها درست بوده یا نه؟»

وی ضمن اشاره به سلیقه مخاطبان، می‌افزاید: «من کتابی دارم که نه کتاب سال بوده و نه به عنوان کتاب در خور تشویق معرفی شده، اما تاکنون به چاپ پنجم رسیده است. بنابراین، باید دید که کدام کتاب‌ها در میان مردم ماندگار شده و مهم‌تر آنکه کدام یک از آن‌ها، در فهرست کتاب‌های سال هم قرار دارند.»

کتاب «کلاغه به خونه‌ش نرسید»، سروده افسانه شعبان نژاد نیز یکی دیگر از کتاب‌های در خور تشویق سال گذشته بود. این کتاب، با تیراژ ۱۵ هزار جلد، توسط انتشارات مدرسه به چاپ رسیده و به زبان بوسنیایی نیز ترجمه شده است.

شعبان نژاد هم جوایز کتاب سال را بی‌فایده دانسته و معتقد است: «هر کتابی با معیارها و ملاک‌های خاصی انتخاب می‌شود. در نتیجه، حتماً یک کتاب، کتاب خوبی است که به آن جایزه تعلق می‌گیرد. با وجود این، کتاب به دست مخاطب نمی‌رسد. درحالی‌که بهترین تشویق برای نویسنده، خواندن کتابش توسط مخاطبان است.» چند کتاب دیگر شعبان نژاد نیز از کتاب‌های در خور تشویق جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی بوده‌اند، اما نویسنده آن‌ها معتقد است که این تشویق‌ها و جوایز، هیچ کدام موجب فروش بیشتر و یا توزیع بهتر کتاب‌ها نشده. از دید وی، مهم‌ترین عامل برای معرفی کتاب به مخاطبان، تبلیغ و توزیع گسترده و مناسب است.

امسال در بیست و دومین دوره کتاب سال جمهوری اسلامی، ۵ کتاب در بخش کودک و نوجوان انتخاب شد.

«مسافر شهرهای بی‌نشان»، نوشته مسلم ناصری، یکی از کتاب‌هایی است که به عنوان کتاب سال بخش دین کودک و نوجوان معرفی شد. این کتاب، بیست و دومین کتاب ناصری است که در انتشارات مدرسه به چاپ رسیده.

ناصری می‌گوید: «من دو سال بود که این کتاب را آماده چاپ داشتم. یک بار آن را برای چاپ به انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان دادم که با چاپ آن موافقت نشد. به هر حال، این کتاب به چاپ رسید، ولی متأسفانه هنوز ندیده‌ام که در نشریات معرفی شود و یا مورد نقد و بررسی قرار گیرد. درحالی‌که این کتاب، برنده کتاب سال سلام بچه‌ها، کتاب سال حوزه، کتاب برگزیده کنگره دانشجویی نهج البلاغه و جزو

فهرست کتاب‌های مناسب شورای کتاب کودک هم شده است.»

وی عقیده دارد که کتاب سال جمهوری اسلامی، یک حرکت فرهنگی قابل تقدیر است، اما اطلاع رسانی ضعیف و تبلیغات ناکافی، مشکلات توزیع و... این جایزه، در واقع اعتبار فرهنگی آن را بی‌اثر کرده است.

داوود لطف الله نیز امسال برای کتاب «پرنده و فال» جایزه کتاب سال شعر کودک و نوجوان را به دست آورده است. این کتاب را کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در ۵ هزار نسخه منتشر کرده و چاپ اول آن تمام شده است.

لطف الله، مشکلات انتشار کتاب «پرنده و فال» را این گونه توضیح می‌دهد: «معمولاً وقتی کتابی را برای چاپ به دست ناشر می‌دهیم، تا مدتی باید منتظر جواب ناشر باشیم. من چند بار این کتاب را به ناشران مختلف دادم که حاضر نشدند آن را چاپ کنند. حتی انتشارات کانون هم دفعه اول گفت که باید تعداد شعرها بیشتر شود. بنابراین، من چند شعر به مجموعه اولی، اضافه کردم. در این کتاب، اشعاری با موضوعات اجتماعی گردآوری شده است.»

وی با بیان این که بودن جوایز و جشنواره‌ها بهتر از نبودن آن‌هاست، می‌افزاید: «کتاب «پرنده و فال»، پیش از آن که برنده جایزه کتاب سال شود، در نشریه کتاب ماه کودک و نوجوان معرفی و نقد شد و من فکر می‌کنم هدایای جایزه کتاب سال، تأثیر مثبتی برای این کتاب نداشته باشد. مگر کسانی که سال‌های گذشته، جایزه کتاب سال را گرفتند، چه شدند؟ چند کتاب دیگر از آن‌ها منتشر شده و چند جلد آن‌ها به فروش رفته است؟»

نام محمود سالک نیز با بیش از ۱۰۰ عنوان کتاب منتشر شده، برای ترجمه کتاب «سفر با ماشین»، در فهرست اسامی برگزیدگان بیست و دومین دوره کتاب سال جمهوری اسلامی قرار دارد. «سفر با ماشین زمان» یکی از کتاب‌های مجموعه ۱۲ جلدی «علمی ولی شیرین‌تر از داستان» است.

غفارزادگان:

**بی‌برنامگی و معیارهای غلط، باعث شده که
انتخاب کتاب‌ها، به ویژه در بخش ادبیات،
تأثیر معکوس در توزیع و انتشار آن‌ها
داشته باشد**

**من کتابی دارم که نه کتاب سال بوده و نه
به عنوان کتاب در خور تشویق معرفی شده،
اما تاکنون به چاپ پنجم رسیده است. بنابراین،
باید دید که کدام کتاب‌ها در میان مردم ماندگار شده
و مهم‌تر آن که کدام یک از آن‌ها،
در فهرست کتاب‌های سال هم قرار دارند**

کتاب‌هایی را می‌خواهند که ما در کتابخانه نداریم و حتی برخی از کتاب‌های مورد درخواست بچه‌ها اصلاً مناسب آن‌ها نیست و ما نباید چنین کتاب‌هایی برای کتابخانه بخریم.

این کتابدار می‌گوید که تعداد زیادی از بچه‌ها و به ویژه نوجوانان، رمان‌های بزرگسالان و آن هم بی‌ارزش‌ترین آن‌ها را می‌خوانند. در چنین شرایطی، بچه‌ها کتاب‌های مربوط به گروه سنی خود را هم نمی‌خوانند، چه رسد به آن که دنبال کتاب‌های جایزه گرفته و یا منتخب بگردند.

مخاطبان ما در ایران چنین افرادی هستند. حالا ما خودمان را بکشیم و داد بزنیم که فلان کتاب برنده جایزه کتاب سال یا هر جایزه دیگری شده مگر چند درصد آن‌ها جوایز کتاب را می‌شناسند و چه تعداد به این جوایز توجه دارند؟ مهم‌تر از همه این که، چند نفر از مردم، صدای ما را می‌شنوند؟

از سوی دیگر، تجربه نشان داده که مردم هر چه بخواهند، می‌خوانند و به داورهای کتاب‌ها ندارند. قفسه بسیاری از کتاب‌های فروشگاهی، از کتاب‌های بازاری انباشته شده؛ چون تقاضا از طرف مردم زیاد است. بنابراین، هر کس به خود اجازه می‌دهد چنین کتاب‌هایی نوشته و هر ناشری حاضر است آن‌ها را منتشر کند. این کتاب‌ها با سرمایه‌ای که ناشر از فروش کتاب‌های قبلی از این دست کسب کرده، به خوبی توزیع می‌شود و به دست مخاطب می‌رسد. اما در مورد کتاب‌های کودکان و نوجوانان، شرایط کمی فرق دارد. یعنی اگر کتاب‌های برگزیده کودکان و نوجوانان، با توزیع مناسب در مدارس و کتابخانه‌ها، به دست بچه‌ها برسد، شاید بتوان امیدوار بود که اندکی تغییر در فروش، انتشار مجدد و چاپ کتاب‌های بهتر حاصل شود. بنابراین در مورد مخاطبان کودک و نوجوان، توزیع و اطلاع‌رسانی گسترده، مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده سرنوشت کتاب‌هاست.

در این صورت، داورهای، اهدای جوایز، برگزاری جشنواره‌ها و البته نوشتن گزارش‌ها، ممکن است بی‌فایده نباشد!

سالک درباره این مجموعه توضیح می‌دهد: «ترجمه و انتشار مجموعه «علمی ولی شیرین‌تر از داستان»، از دو سال قبل آغاز شده و تاکنون ۱۰ جلد آن توسط نشر لک لک به چاپ رسیده و ۲ جلد دیگر هم زیر چاپ است. جایزه کتاب سال به کل مجموعه تعلق می‌گیرد، نه فقط به یکی از عناوین آن. به نظر من همه عنوان‌های آن، از نظر محتوا و نگارش، ارزش یکسانی دارند.»

سالک درباره تأثیر جایزه کتاب سال روی کتاب‌ها می‌گوید: «پیش از آن که برگزیدگان کتاب سال اعلام شوند، برخی از جلد‌های مجموعه «علمی ولی شیرین‌تر از داستان»، به چاپ چهارم رسیده بود. با وجود این، من نقد یا معرفی آن‌ها را ندیدم. حتی الان هم فکر نمی‌کنم جایزه کتاب سال، تغییر محسوسی در وضعیت کتاب به وجود آورد.»

کتاب سال یک جایزه اعتباری است و تأثیر چندانی در افزایش تیراژ کتاب ندارد. طبیعی است که انتظار داریم از کتاب‌های سال بیشتر حمایت شود.»

وی در ادامه، به مخاطبان کتاب‌ها اشاره می‌کند. سالک معتقد است که نمی‌توان مردم را به خرید یا خواندن یک کتاب وادار کرد.

سالک می‌گوید: «مردم بر اساس علائق خود، کتاب می‌خرند و کتاب سال فقط یک عامل است. برای مثال، یک کتاب تحقیقی که برنده جایزه کتاب سال شده باشد، چون مخاطب خاص دارد، فروش چندانی نخواهد داشت. البته در مورد کودکان و نوجوانان، شرایط کمی فرق دارد و برای تجهیز کتابخانه‌های مدارس، می‌توان خرید کتاب‌های برگزیده را در اولویت قرارداد. البته کتاب‌ها متفاوتند. مثلاً مجموعه «علمی ولی شیرین‌تر از داستان» برگزیده جشنواره رشد هم بوده است، ولی تجدید چاپ برخی از عناوین آن، به جاذبه‌های خود مجموعه برمی‌گردد.»

از چند نفر درباره جوایز کتاب و تأثیر آن‌ها در خرید کتاب پرسیدیم. عده کمی جوایز کتاب و به ویژه جایزه کتاب سال را می‌شناختند. برخی جایزه کتاب سال را می‌شناختند، اما اظهار داشتند که در خرید کتاب به آن توجه ندارند. عده‌ای واژه کتاب سال را برای اولین بار می‌شنیدند و تعدادی هم با صداقت گفتند که چند سال است کتاب نخورده و نخوانده‌اند!

و اما در مورد بچه‌ها! مسئولان بعضی از مدارس که به کتابخانه و کتاب و کتابدار مجهزند، بدون توجه به داورهای مختلف و جوایز و جشنواره‌های گوناگون کتاب، هر از گاهی از نزدیک‌ترین کتابفروشی، کتاب‌هایی می‌خرند که معمولاً بچه‌ها آن‌ها را نمی‌خوانند.

کتابدار یکی از دبیرستان‌های دخترانه می‌گوید، بچه‌ها معمولاً